Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto19.10.2016

Puolustusministeriön hallinnonalan osuus hallituksen esityksessä vuoden 2017 talousarvioksi (HE 134/2016 vp)

1 Hallinnonalan kipupisteet talousarvioesityksessä

Viime vaalikaudelta alkaen jo useamman vuoden aikana tehdyt ja edelleen kumuloituvat toimintamenomäärärahojen leikkaukset ovat puolustusvoimien ongelma. Materiaalihankintoihin varattua määrärahaa on jouduttu kääntämään toimintamenoihin, jotta on saatu katettua turvallisuustilanteen aiheuttamat valmiudelliset kulut. Tämä vaikeuttaa toiminnan tason ylläpitämistä puolustusvoimien tehtävien ja sodan ajan joukkojen koulutusvaatimusten mukaisella tasolla.

Talousarvioesitys ei sisällä puolustusministeriön esittämää 2,6 milj. euron lisämäärärahaa määräaikaisten sopimussotilaiden palkkaamiseen. Sopimussotilaiden tehtävät on tarkoitettu ennen kaikkea varmistamaan riittävä kouluttajamäärä (tavoite: keskimäärin 2,5 kouluttajaa/peruskoulutuskauden joukkue) varusmieskoulutuksessa. Sopimussotilasjärjestelmä tukee osaltaan nuorten työllistymistä.

Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen esitettävä määräraha ei sisällä eduskunnan vuoden 2016 talousarvioon tekemää 400 000 euron lisäystä, vaikka puolustusministeriö esitti sitä omassa talousarvioehdotuksessaan.

2 Talousarvioesitystä täydentävän esityksen ennakointi pääluokan 27 merkityksellisten muutosten osalta

Puolustusministeriö tulee esittämään tilausvaltuuksiin muutoksia, jotka perustuvat kesän ja alkusyksyn aikana tarkentuneisiin hankintasuunnitelmiin, materiaalin kunnossapitotarpeiden tarkentumiseen ja materiaalin toimitus- ja maksuaikataulujen muuttumiseen. Nämä muutokset tehdään hallinnonalan määrärahakehyksen sisällä ja lisämäärärahatarvetta ei synny.

Libanonin UNIFIL-operaation laajentamiseen tullaan esittämään yhteensä 16,8 milj. euroa lisämäärärahaa. Lisämäärärahatarve on puolustusministeriön pääluokassa 4,9 milj. euroa ja ulkoministeriön pääluokassa 11,9 milj. euroa.

3 Hornet-torjuntahävittäjien korvaaminen ja mahdollisuudet teolliseen yhteistyöhön, Laivue 2020 ja Hornet-torjuntahävittäjien korvaamisen hinta-arviot

HX-hankinnassa on kyse Suomen puolustuksen kriittisestä suorituskyvystä. Hankintaan tulee sisältymään erityisiä huoltovarmuutta koskevia vaatimuksia, joilla pyritään varmistamaan järjestelmän itsenäinen käyttö kaikissa olosuhteissa. Kyse on mm. huolto-, ylläpito- sekä vauriokorjauskyvyn turvaamisesta kaluston käytön ajalle.

Huoltovarmuuden turvaamisessa voidaan käyttää myös teollista yhteistyötä. Sitä koskeva velvoite voidaan asettaa, SEUT 346 artiklan edellytysten täyttyessä, maan puolustuksen ja turvallisuuden kannalta keskeisissä puolustushankinnoissa. Velvoitteen asettaminen pohjautuu tapauskohtaiseen harkintaan, jossa johtoajatuksena on turvata ja varmistaa Suomen valtion keskeisiä turvallisuusetuja.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Teollista yhteistyötä säännellään työ- ja elinkeinoministeriön hyväksymillä Suomen puolustusvälinehankintoja koskevilla teollisen yhteistyön säännöillä. On syytä huomata, että teollisen yhteistyön velvoitteen asettaminen voi perustua vain valtion keskeisten turvallisuusetujen turvaamiseen, ei esimerkiksi taloudellisiin tai työllisyyspoliittisiin seikkoihin.

Hinta-arviot: Laivue 2020 1,2 Mrd. euroa vuosina 2019−2024, HX-hanke 7 - 10 Mrd. euroa 2021−2031

4 Pohjoismaiset yhteishankinnat; valiokunta on saanut tiedon, että niiden avulla voitaisiin saavuttaa jopa 20 prosentin säästöt esim. Leopard 2A6 liittyvissä hankinnoissa

Säästöjen tavoittelu on yksi materiaaliyhteistyön tuomista mahdollisuuksista. Materiaaliyhteistyön myötä on mahdollista saavuttaa paitsi kustannusetuja, myös tärkeitä yhteensopivuuden ja huoltovarmuuden etuja. Säästöjen syntyminen yhteisessä hankkeessa ei kuitenkaan ole mitenkään itsestään selvää.

5 T&K määrärahat, pitäisikö määräraha olla TAE:ssä korvamerkittynä?

Puolustusministeriö on nyt käynnissä olevilla suunnittelu- ja ohjausprosesseilla antamassa puolustusvoimille ohjausta, jonka perusteella T&K-toiminnan rahoitustasoarahoitustasoa nostetaan asteittain em. tavoitteiden saavuttamiseksi esim. hallinnonalan innovaatio- ja ennakointikyky, suorituskykyjen kehittämisen tuki, kansainvälisen tutkimusyhteistyön edellytykset sekä puolustukselle tärkeän kriittisen osaamisen säilyttäminen ja kehittäminen. Ohjaus kirjataan tulossopimukseen, jota seurataan vuosittain. Tässä vaiheessa näyttää siltä, että tulossopimus ja sen tarkka seuranta riittäisivät määrittämään rahojen kohdentamista T&K-toimintaan. Lisäksi 5-vuotisen siirtomäärärahan käyttöönotto parantaa pitkäjänteisen tutkimustoiminnan toteuttamista.

Puolustus on kansallinen kysymys – myös T&K-toiminnan osalta. Puolustushallinto ei yksin kykene ylläpitämään sellaista osaamispohjaa, joka varmistaa puolustuksen kaikki tarpeet. Osaaminen perustuu usean eri toimijan osaamiseen hallinnossa, teollisuudessa ja tiedeyhteisössä sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Yhteisen kansallisen tavoitteen tulisi olla, että puolustuksen ja kokonaisturvallisuuden tavoitteet näkyisivät systemaattisesti myös kansallisen, pitkäjänteisen TKI-politiikan suuntaamisessa. Turvallisuus on keskeinen edellytys myös kansakunnan hyvinvoinnille, kasvulle ja kilpailukyvylle.

6 Tavoitteena on tehdä Suomesta kyberturvallisuuden osalta johtava maa maailmassa, miten tämän tavoitteen toteuttaminen näkyy PLM:n hallinnonalalla ja TAE:ssä?

Vuoden 2013 Suomen kyberturvallisuusstrategiassa on kaksi puolustushallintoa erityisesti koskettavaa linjausta. Ensinnäkin, puolustusvoimat velvoitettiin kehittämään kokonaisvaltaiset *kyberpuolustuksen* suorituskyvyt, jotka sisältävät tiedustelun, puolustamisen ja vaikuttamisen kyvykkyydet. Toiseksi, kyberturvallisuusstrategiassa velvoitettiin tunnistamaan laajassa yhteistyössä tarpeet lainsäädännön kehittämiselle.

Vuonna 2014 hyväksyttiin kyberturvallisuusstrategian ensimmäinen toimeenpano-ohjelma, jossa oli kuusi puolustushallintoa koskevaa toimenpidekohtaa. Tällä hetkellä näistä kohdista kolme voidaan todeta toteutetuiksi. Toistaiseksi avoinna olevista kolmesta kohdasta kaksi liittyy sotilastiedustelulainsäädännön laatimiseen ja toimeenpanoon. Tiedustelulainsäädän-

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

töhanke ja sen toimeenpano ovat avainasemassa puolustusvoimien kyberpuolustukseen liittyvien suorituskykyjen täysimääräisessä toteuttamisessa.

Puolustusvoimien kokonaisvaltaisten kyberpuolustuksen suorituskykyjen kehittäminen on pitkäjänteisen kehitystyön tulos. Tämän osa-alueen vaatimat henkilöresurssit ja taloudelliset panostukset on huomioitu puolustusvoimien vuonna 2017 käynnistyvässä kehitysohjelmassa. Kyberosuuksia ei ole esitetty talousarviossa erillisenä kokonaisuutena vaan sen vaatimat resurssit sisältyvät puolustusvoimien määrärahoihin kuten muidenkin suorituskykyjen rakentaminen.

7 Arvio viimeaikaisista ilmatilaloukkauksista

Rajavartiolaitoksen 12.10.2016 julkistamissa esitutkinnoissa selvisi, että kaksi erillistä Venäjän federaation ilmavoimien SU-27-hävittäjää ylittivät Suomen aluevesirajan Porvoon edustalla 6.12.2016 klo 16:42 ja 21:33 sekä lensivät Suomen ilmatilassa noin minuutin ajan. Tutkinnassa on varmistunut, että molemmat koneet lensivät Suomen ilmatilassa noin 13 kilometrin matkan, ollen syvimmillään 1,2 ja 1,9 kilometriä Suomen puolella. Sotilaslentotoiminta oli Suomenlahdella aktiivista tapahtumavuorokauden aikana. Ilmatilaloukkauksia ei selitä vallinneet sääolosuhteet.

Ilmavoimat oli yhteydessä radioteitse molempiin ilma-aluksiin alueloukkauksen tapahduttua. Ilmavoimat suoritti myös tunnistuslennot alueloukkausten johdosta. Valmistuneet esitutkinnat eivät etene syyteharkintaan. Tutkinnat tullaan päättämään tutkinnanjohtajan päätöksellä, sillä asiassa ei voida nostaa syytettä ketään vastaan.

Ulkoasiainministeriö on antanut asiasta jatkonootin Venäjän suurlähetystölle 13.10.2016. Ulkoasiainministeriö ei ole saanut vielä vastausta venäläisiltä miksi hävittäjät loukkasivat Suomen ilmatilaa.

8 Arvio vaikutuksista, jos maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukea ei koroteta eduskunnassa

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen kenttä on laaja ja toiminta monipuolista kattaen toimintaa sotilaallisesta koulutuksesta aina erityisryhmille annettavaan koulutukseen saakka. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen eri järjestöt yhteen kokoava ja annettavan koulutuksen käytännön toimija Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK) koulutti vuonna 2015 yhteensä 88 189 vrk (kouluttajat mukaan lukien) yli 1 800 koulutustilaisuudessa. Koulutuksesta kaksi kolmasosaa on pääosin reserviläisille suunnattua sotilaallista sekä sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta ja yksi kolmasosa kaikille kansalaisille avointa varautumis- ja turvallisuuskoulutusta.

Vaikutus eri maanpuolustusjärjestöjen toimintaan on vaihteleva ja riippuu järjestön toiminnan rahoituksen periaatteista. Esimerkiksi Reserviläisliiton toiminta rahoitetaan pääosin jäsenmaksuilla ja valtionavustusten määrä on pienempi. Sen sijaan esimerkiksi Naisten valmiusliiton kohdalla tilanne on toinen.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimijoilla on osaamista ja valmiuksia tukea viranomaisia ja yhteiskuntaa myös muissa kuin sotilaallisiin uhkiin liittyvissä häiriötekijöissä. Kansalaisten huoli myös muihin kuin sotilaallisiin uhkiin liittyvissä häiriötilanteissa liittyvistä valmiuksista on eri häiriötilanteiden yleistyessä ja monimutkaistuessa kasvanut. Tämä huoli on näkynyt myös halukkuutena hakeutua vapaaehtoisen maanpuolustuksen eri toimijoiden antamaan koulutukseen. Esimerkiksi Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen antaman varautumis- ja turvallisuuskoulutuksen tarve muun muassa naisten ja nuorten koulutuksen osalta on kas-

Postiosoite
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

vamassa ja vain osa halukkaista voidaan ottaa kursseille. Myös Naisten valmiusliiton kurssien täyttyminen muutamissa tunneissa on osoitus kansalaisten halusta saada vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimijoiden antamaa koulutusta.

Turvallisuusympäristön muuttuessa ja Suomen kokonaisturvallisuuden mallia tukevan vapaaehtoisen maanpuolustuksen roolin merkitys on tärkeä eri viranomaisten vähentyvien resurssien täydentäjä. Lisäksi varautumis- ja turvallisuuskoulutuksen tarve muun muassa naisten ja nuorten koulutuksen osalta on kasvamassa ja vain osa halukkaista voidaan ottaa kursseilla. Yleisen kustannustason nousu ja edellä kuvattu selkeä tarve osoittaa ristiriidan toimintaan kohdennettavien resurssien ja toiminnan tarpeen sekä myös MPK:n tehtävien välillä. Toiminnan tukemisen vaikutukset näkyisivät ensin juuri kokonaisturvallisuuden mallia tukevassa toiminnassa ja pidemmällä aikavälillä myös maanpuolustustahdossa ja siten myös Suomen puolustuskyvyssä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi